

Енергоефективні технології в будівництві стосуються усіх напрямів (інновацій в проектуванні, будівельних технологіях, забезпеченні будівельного виробництва, інноваційних об'єктів будівництва). Це і автономне забезпечення енергоресурсами на основі «зеленої» енергетики, замкнуті циклу гарячого водопостачання та опалення, новітні підходи до кондиціонування, коли мова йде про інноваційні об'єкти будівництва, а також впровадження «зеленої» енергетики в забезпеченні енергоресурсами та застосування екологічно чистих «зелених» матеріалів.

Важливим аспектом впровадження інновацій в будівництві є впровадження технологій та технічних рішень, які спрямовані на підвищення механізації та автоматизації будівництва, безпеки виконання будівельних робіт, оскільки однією з основних проблем будівельного виробництва є великий ручної праці, що зумовлює високу трудомісткість будівельних робіт. Основним трендом поряд із впровадження робототехніки, застосування безпілотних технологій в будівництві, є впровадження адитивних технологій в будівництво. 3-D – друк набуває все більшого поширення в будівництві, виходячи на рівень однієї з перспективних, але вже достатньо часто застосованої технології. Об'єкти будівництва, які створені за допомогою адитивних технологій, виходять з категорії чогось «унікального», формуючи нове бачення розвитку новітніх технологій.

Отже, в галузі будівництва «проривні» технології значно розширюють можливості вирішення питань ефективного функціонування, зокрема зростання енергоефективності, скорочення трудомісткості, декарбонізації будівельного виробництва та забезпечення сталого розвитку стратегічною галузі національних економік. Це передбачає впровадження комплексного підходу до інновацій в будівництві від етапу проектування до експлуатації створених об'єктів.

Список використаних джерел

1. Згалат-Лозинська Л.О. Концепція інноваційного розвитку будівельної галузі в умовах пандемії та економічної кризи. Економічний простір. 2020. № 157. С. 27–31
2. Пушкар Т. А. Цифровізація інноваційної діяльності в будівництві. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2024. № 8. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/78>
3. Романова Л., Грігеман Є. Передумови та чинники інноваційного розвитку будівельної галузі України в період війни та повоєнного відновлення. Розвиток міста. 2024. №1 (01). С. 95-103.
4. Соболева Г. Г., Пушкар Т. А., Трансформація підходу до оцінки інноваційних рішень в будівництві. Інфраструктура ринку. 2022. Вип. 69. С. 150-155. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/68-2022>

Степченкова Д.В.

Національний університет «Кисво-Могилянська академія»,
студентка БП-4 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»
науковий керівник: доктор філософії з економіки,
старший викладач Палієнко Т.П.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЦІЛЬОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЕКОНОМІЧНОЇ ПІДТРИМКИ НАСЕЛЕННЯ

В умовах економічної кризи та інфляції, викликаних нестабільними економічною та політичною ситуаціями, спричиненими повномасштабною війною, забезпечення матеріальної підтримки вразливих верств населення стає пріоритетом. Цільова грошова допомога розглядається як засіб підтримки соціальної стабільності та стимулювання споживання, що може опосередковано сприяти економічному зростанню країни та життя населення. Однак ефективність такого роду заходів може суттєво різнитися залежно від багатьох факторів, таких як розмір виплат, категорії отримувачів, способу розповсюдження. Програма разових виплат у

розмірі 1000 грн в рамках нової програми «ЄПідтримка» була неоднозначно сприйнята суспільством. Існують як думки про малоефективність та виключну популістичність цієї ідеї, так і схвальні відгуки присутні, які апелюють здебільшого до потреби господарств, а також окремих верств населення у підтримці через накопичені борги, скрутні умови, крім того є сподівання, що виплати стануть хорошим доповненням до програми «Національний кешбек» [1]. Тому основною проблемою дослідження є оцінка ефективності цільової грошової допомоги як інструменту економічної підтримки населення в умовах кризи, що актуально в сучасних умовах.

Для детальнішого розуміння ефективності цільової грошової допомоги доцільно дослідити досвід інших країн, які впроваджували подібні програми. Зокрема, варто розглянути досвід США з впровадження стимулюючих виплат під час пандемії COVID-19. Порівняльний аналіз міжнародного досвіду з українською програмою «ЄПідтримка» допоможе визначити унікальні аспекти та можливості для вдосконалення вітчизняної системи соціальної підтримки. Важливо врахувати різницю в економічних умовах, соціальній структурі та культурних особливостях різних країн при адаптації зарубіжного досвіду.

Досвід США з впровадження стимулюючих виплат під час пандемії COVID-19 є особливо показовим. У 2020-2021 роках уряд США здійснив три раунди прямих виплат громадянам, відомих як «стимулюючі чеки». Перший раунд у березні 2020 року передбачав виплати до \$1,200 на дорослого та \$500 на дитину. Другий раунд у грудні 2020 року включав виплати \$600 на особу, а третій у березні 2021 року - \$1,400 на особу [2].

Дослідження показали, що ці виплати мали значний позитивний вплив на економіку США. За даними Бюро економічного аналізу, стимулюючі виплати призвели до зростання особистих доходів на 21,1% у березні 2021 року [3]. Крім того, дослідження Федерального резервного банку Сан-Франциско виявило, що кожен долар стимулюючих виплат збільшив ВВП на \$1.5-\$2 протягом року [4].

Порівняльний аналіз міжнародного досвіду з українською програмою «ЄПідтримка» виявляє як схожості, так і відмінності. Подібно до американської програми, «ЄПідтримка» спрямована на надання прямої фінансової допомоги громадянам. Однак, є кілька ключових відмінностей:

- Розмір виплат: У США виплати були значно більшими відносно середнього доходу, ніж в Україні. Виплата в 1000 грн в рамках «ЄПідтримки» складає приблизно 7% від середньої місячної зарплати в Україні [5], тоді як у США перший раунд виплат складав близько 20% від середньомісячного доходу [6].

- Цільове використання: Українська програма має більш чіткі обмеження щодо використання коштів, включаючи оплату комунальних послуг, придбання ліків та культурних товарів. У США використання коштів було на розсуд отримувачів.

- Охоплення: «ЄПідтримка» спрямована на широке коло громадян, тоді як у США були встановлені обмеження за рівнем доходу.

Ці відмінності відображають різні економічні реалії та цілі програм. Українська програма більше зосереджена на підтримці конкретних секторів економіки та задоволенні базових потреб, тоді як американська була спрямована на загальне стимулювання економіки.

Концептуальні підходи для вдосконалення програми:

- Диференціація виплат за категоріями отримувачів: замість універсальних виплат, пропонується розробити систему, яка враховує індивідуальні потреби різних груп населення. За даними Світового банку: «цільові програми соціальної допомоги можуть бути більш ефективними у зменшенні бідності, ніж універсальні програми» [7]. Це дозволить більш ефективно розподіляти ресурси та забезпечити підтримку тим, хто найбільше її потребує. Наразі не матимуть можливості отримати гроші лише ті, хто зараз живе за кордоном як біженці, проте розподілу за рівнем доходів, накопиченого боргу та іншими критеріями не існує.

- Впровадження механізму моніторингу та оцінки: створення системи постійного моніторингу ефективності програми допомоги. Як зазначає ОЕСР: «регулярна оцінка та моніторинг соціальних програм є ключовими для їх успішної реалізації та вдосконалення» [8]. Це дозволить оперативно вносити корективи та підвищувати ефективність програми. Це має

сенс, оскільки подібні кроки уряд запроваджує вже втретє, а програма разових виплат у розмірі 1000 грн в рамках програми «ЄПідтримка» розглядається у комплексі з програмою «Національного кешбеку»

- Розробка чіткої структури категорій витрат та програм заощаджень: впровадження системи, яка визначає конкретні категорії товарів та послуг, на які можна витратити отримані кошти, а також створення програм, що заохочують формування заощаджень. За даними Світового банку: «цільові обмеження на використання соціальних виплат можуть підвищити ефективність програм підтримки та сприяти досягненню конкретних соціально-економічних цілей» [9]. Крім того, дослідження Національного бюро економічних досліджень США показує, що «програми, які поєднують соціальні виплати з механізмами заощаджень, можуть значно покращити довгострокову фінансову стабільність домогосподарств» [10]. Це дозволить не лише забезпечити цільове використання коштів, але й сприятиме формуванню культури заощаджень серед населення. Хоча зараз є певні категорії: «витрачати кошти можна буде на ті самі цілі, що й кешбек: оплату комуналки, квитки на концерти та театральні спектаклі, ліки українського виробництва, книги,» та на допомогу армії. Ці категорії є надто широкими, та частково суперечать визначеній цілі допомогти населенню «у період зими, яка, ймовірно, буде складною через ризик відключення електроенергії» [1].

- Стимулювання локальної економіки: розробка механізмів, які заохочують витрачання отриманої допомоги в місцевих підприємствах. Дослідження Європейського центрального банку показує, що: «цільові програми підтримки, орієнтовані на стимулювання локального споживання, можуть мати мультиплікативний ефект на місцеву економіку» [11]. Це сприятиме не лише підтримці окремих громадян, але й стимулюванню економічної активності на місцевому рівні. Частково цей принцип мав втілитися за допомогою програми «Національного кешбеку», однак окрім малого та середнього бізнесу, повернення коштів стосується великих компаній.

Пропоновані рішення аби підвищити ефективність програми:

- Інтеграція цифрових технологій для персоналізації допомоги: впровадження системи аналізу великих даних для оцінки індивідуальних потреб отримувачів допомоги. За даними McKinsey & Company, «використання аналітики великих даних у соціальних програмах може підвищити їх ефективність на 15-20%» [12]. Це дозволить створити більш гнучку та адаптивну систему підтримки, яка враховує зміни в економічній ситуації та індивідуальні обставини громадян.

- Розробка програми фінансової освіти: створення обов'язкового онлайн-курсу з фінансової грамотності для отримувачів допомоги. Дослідження Світового банку показує, що «програми фінансової освіти, інтегровані в системи соціальної підтримки, можуть значно підвищити ефективність використання отриманої допомоги та сприяти довгостроковій фінансовій стабільності домогосподарств» [13]. Це допоможе громадянам більш ефективно розпоряджатися отриманими коштами та покращить їхню фінансову стійкість у довгостроковій перспективі.

- Створення платформи соціального інвестування: розробка механізму, який дозволяє отримувачам допомоги інвестувати частину коштів у соціальні проекти або малий бізнес у своїй громаді. Дослідження Стенфордського університету показує, що «програми соціального інвестування можуть створювати довгострокову цінність для громад, стимулюючи економічний розвиток та соціальну згуртованість» [14]. Це не лише забезпечить додаткову підтримку місцевої економіки, але й сприятиме формуванню активної громадянської позиції та соціальної відповідальності серед отримувачів допомоги.

Цільова грошова допомога, зокрема національна програма «ЄПідтримка», має потенціал стати ефективним інструментом економічної підтримки населення України в умовах повномасштабного вторгнення. Однак, для максимізації її ефективності необхідно впровадити низку ключових заходів для підвищення ефективності програми, зокрема: диференціація виплат за категоріями отримувачів, впровадження механізму моніторингу та оцінки, розробка чіткої структури категорій витрат та програм заощаджень, а також стимулювання локальної економіки. Важливо також враховувати міжнародний досвід та адаптувати його до українських реалій.

Інноваційні ідеї, такі як інтеграція цифрових технологій для персоналізації допомоги,

розробка програми фінансової освіти та створення платформи соціального інвестування, допоможуть значно підвищити ефективність цільової грошової допомоги. Ці заходи не лише забезпечать короткострокову підтримку населення, але й сприятимуть довгостроковому економічному розвитку та соціальній стабільності. Реалізація вищезгаданих пропозицій вимагатиме комплексного підходу та співпраці між урядом, громадськими організаціями та приватним сектором, але потенційні вигоди для економіки та суспільства в цілому можуть бути значними.

Список використаних джерел

1. Тисяча Зеленського: хто отримає допомогу та на яких умовах // РБК-Україна. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/tisyacha-zelenskogo-hto-otrimae-dopomogu-1730122077.html> А
2. U.S. Department of the Treasury. Assistance for American Families and Workers. <https://home.treasury.gov/policy-issues/coronavirus/assistance-for-American-families-and-workers>.
3. Bureau of Economic Analysis. Personal Income and Outlays, March 2021. BEA, April 30, 2021. <https://www.bea.gov/news/blog/2021-04-30/personal-income-and-outlays-march-2021>
4. Philadelphia Federal Reserve Bank. Business Review, November/December 1998: 'What is Happening to the U.S. Economy?'. <https://www.philadelphiafed.org/-/media/frbp/assets/economy/articles/business-review/1998/november-december/brnd98jw.pdf>.
5. Державна служба статистики України. Держстат. <https://ukrstat.gov.ua/>.
6. U.S. Bureau of Labor Statistics. Usual Weekly Earnings of Wage and Salary Workers: Third Quarter 2020. BLS, October 16, 2020. https://www.bls.gov/news.release/archives/wkyeng_10162020.htm.
7. World Bank. Targeted Social Assistance Programs // World Bank, 2018. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/04/04/social-safety-net-programs-help-millions-escape-poverty-but-coverage-gaps-persist>
8. OECD. Monitoring and Evaluation of Public Policies // OECD, 2019. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/public-policy-monitoring-and-evaluation.html>
9. World Bank. Effective Targeting for the Poor and Vulnerable // World Bank, 2014. URL: <https://documents1.worldbank.org/curated/ru/747591468125685125/pdf/930590REVISED00SPL0Technical0Note06.pdf>
10. National Bureau of Economic Research. Social Payments and Savings Mechanisms. NBER Working Paper // NBER, 2022. URL: https://www.nber.org/system/files/working_papers/w26809/w26809.pdf
11. European Central Bank. Local Economic Stimulation through Targeted Support Programs // ECB, 2022. URL: <https://www.ecb.europa.eu/press/economic-bulletin/html/eb202204.en.html>
12. McKinsey Global Institute. Big Data Analytics in Social Programs // McKinsey & Company, 2021. URL: <https://www.mckinsey.com/industries/public-sector/our-insights/accelerating-data-and-analytics-transformations-in-the-public-sector>
13. World Bank. Financial Education in Social Support Systems // World Bank, 2023. URL: <https://www.worldbank.org/en/topic/socialprotection/overview>
14. Stanford Social Innovation Review. Social Investment Programs and Community Development // Stanford University, 2013. URL: https://www.academia.edu/7442282/Stanford_Social_Innovation_Review_Social_Innovation_Creates_Properous_Societies_Social_Innovation_Creates_properous_Societies

Тохтамиш Т.О.

Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова,
к.е.н., доц., доцент кафедри економіки та маркетингу

ПОВЕДІНКА СПОЖИВАЧА В УМОВАХ СУЧАСНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ